

Concept privind elaborarea Programului de Promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova

Prezentul concept a fost elaborat în conformitate cu prevederile HG nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice.

1. Denumirea documentului

Programul de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova (*în continuare - Program*)

2. Tipul documentului de politici publice

Programul este un document de politici publice pe termen mediu (5 ani), care derivă din Strategia națională de dezvoltarea ”Moldova Europeană 2030” (în continuare - *SND*)¹, proiectul Strategiei de Mediu 2023-2030 și alte documente strategice relevante, precum Strategia Națională pentru Dezvoltare Regională 2021-2027, Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală pentru anii 2022-2027, și, respectiv, Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027, dar și rezultatele atinse urmare implementării Programului de promovare a economiei „verzi” în Republica Moldova pentru anii 2018-2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia (Ministerul Mediului | Guvernul Republicii Moldova (gov.md)).

Programul va contribui la implementarea măsurilor privind economia verde și circulară și va include partea descriptivă și planul de acțiuni, urmând cadrul legal în vigoare (HG 386/2020). Astfel, acesta va urma structura Regulamentului privind planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice:

- descrierea modului în care programul va contribui la atingerea obiectivelor din cadrul strategiei, perioada propusă pentru implementare, părțile implicate în elaborarea programului etc.;
- analiza situația (descrierea problemelor din domeniul sau subdomeniul de activitate și a cauzelor acestora, inclusiv descrierea posibilelor consecințe în cazul neintervenției în soluționarea problemelor și a impactului acestora asupra principalelor grupuri vulnerabile afectate);
- obiectivele generale ale domeniului sau subdomeniului de activitate (rezultatele preconizate pe domeniul sau subdomeniul de activitate, derivate din obiectivele și direcțiile prioritare ale strategiei);
- obiectivele specifice ale domeniului sau subdomeniului de activitate (rezultatele preconizate specifice și măsurabile derivate din obiectivele generale ale programului);
- impact (descrierea efectelor pe termen mediu rezultate din implementarea programului);

¹Legea 315/2022 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” [LP315/2022 \(legis.md\)](https://legis.md/LP315/2022)

- costuri (estimarea resurselor financiare și nefinanciare necesare pentru implementarea fiecărui obiectiv specific în parte; indicarea cheltuielilor planificate pentru perioada următoare în conformitate cu prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu și a cheltuielilor estimate pentru perioada care excedează Cadrul bugetar pe termen mediu la momentul aprobării programului; indicarea resurselor disponibile din partea partenerilor de dezvoltare);
- riscuri de implementare (descrierea riscurilor anticipate și a măsurilor de diminuare sau înlăturare a acestora);
- autorități/instituții responsabile (indicarea autorităților/instituțiilor publice responsabile sau care contribuie la implementarea programului, precum și a altor părți implicate în implementare);
- proceduri de raportare (descrierea metodelor de monitorizare și evaluare, indicarea autorităților/instituțiilor publice responsabile de raportare și a periodicității de monitorizare, evaluare și raportare).

Drept parte componentă a Programului, va fi elaborat Planul de acțiuni cu următoarea structură:

- obiective specifice (preluate din partea descriptivă a programului);
- acțiuni (măsurile concrete ce urmează a fi realizate pe termen scurt și mediu pentru atingerea obiectivelor specifice);
- indicatori de monitorizare (indicatorii pentru fiecare acțiune planificată, cu valorile de referință (actuale/curente) și țintite (planificate));
- costuri de implementare (costurile necesare pentru implementarea fiecărei acțiuni și sursa de finanțare);
- termen de realizare (perioada de realizare a fiecărei acțiuni, inclusiv termenul limită);
- instituție responsabilă (autoritatea/instituția publică responsabilă de realizarea acțiunilor planificate).

3. Problema abordată

Pe parcursul ultimelor decenii la nivel global, dar și național ne confruntăm cu provocări serioase precum: schimbările climatice, reducerea dramatică a biodiversității, probleme legate de utilizarea materiei prime și a resurselor naturale, gestionarea deșeurilor, escaladarea inegalității, instabilitate financiară, instabilitate politică și fragmentare socială. În ciuda progreselor constante înregistrate începând cu 2016, realizarea obiectivelor naționale ale țărilor parteneriatului estic în direcția unei tranziții către o economie verde se confruntă în continuare cu o serie de provocări. Totuși, având în vedere creșterea populației mondiale și creșterea nivelului de trai, OCDE se așteaptă ca aceste provocări să rămână în continuare, iar unele tendințe să se dubleze până în 2060, dacă nu se iau măsuri suplimentare.

În același timp, crizele globale și regionale nu pot fi abordate izolat, deoarece toate sunt interconectate și stau la baza acelorași simptome ale unui sistem economic global distrus fundamental. În forma lor actuală, economiile noastre stimulează consumul excesiv, degradează legăturile comunale și distrug bogăția naturală. Extracția, prelucrarea și eliminarea

materialelor provoacă o varietate de impacturi asupra mediului, printre altele creșteri ale emisiilor de gaze cu efect de seră, care expun țările la riscul de a rata atingerea obiectivelor importante de mediu. Pentru a reduce consumul de resurse materiale și pentru a compensa presiunile de mediu rezultate, sunt necesare politici mai stricte în materie de eficiență a resurselor și economie circulară de-a lungul lanțului valoric, iar modelele de afaceri liniare trebuie înlocuite cu modele de afaceri circulare. Ca răspuns la această provocare, UE și statele sale membre, precum și alte țări din întreaga lume, au adoptat o serie de strategii de economie circulară, planuri de acțiune și legislație la diferite niveluri de guvernare.

Astfel, la nivel internațional, **angajamentele față de economia verde** au fost precizate la Conferința ONU privind Dezvoltarea Durabilă "Rio+20". Într-o perspectivă regională, angajamente similare au fost luate prin declarația Summitului "Parteneriatului estic" de la Varșovia din 2011, la summitul de la Vilnius din 2013, iar participanții din Uniunea Europeană (UE) și din țările Parteneriatului estic (Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina) au recunoscut beneficiile reciproce ale colaborării în direcția unei economii mai verzi. Ulterior, Programul EaP GREEN a venit să răspundă acestor eforturi prin sprijinirea țărilor Parteneriatului estic în dezvoltarea unor abordări naționale eficace în ceea ce privește creșterea mai verde, care vizează stimularea creșterii economice și a dezvoltării, asigurându-se, în același timp, că activele naturale continuă să furnizeze resursele și serviciile de mediu de care depinde bunăstarea societății.

Dezvoltarea durabilă se află în centrul atenției Uniunii Europene (UE). Fiecare inițiativă a UE are ca scop îmbunătățirea vieții cetățenilor, pe o planetă mai sănătoasă și cu un viitor durabil. La momentul actual lumea se confruntă cu multe provocări presante, iar principala provocare a UE în materie de durabilitate pentru următorul deceniu este decuplarea dezvoltării economice de degradarea mediului și depășirea inegalităților sociale rămase. UE își propune să fie un lider global în tranziția la durabilitate și să pună accentele asupra unei economii verzi și durabile. UE și statele sale membre sunt hotărâte să realizeze Agenda ONU 2030 pentru dezvoltare durabilă și cele 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD) ale sale. Nu numai în Europa, ci și în întreaga lume, ODD-urile se află în centrul cooperării internaționale, iar bazându-se pe munca importantă depusă, și urmând orientările politice, Comisia Europeană își va reorienta mecanismul de coordonare economică - pentru a integra ODD-urile în Pactul Verde European (European Green Deal) și se vor depune eforturi pentru a face din Europa primul continent neutru din punct de vedere climatic. Se va face acest lucru, asigurând în același timp egalitatea și o tranziție justă de care să beneficieze toți, fără a lăsa pe nimeni în urmă. Va fi necesară implicarea tuturor actorilor, inclusiv autorităților, reprezentanților societății civile, sectorului privat, mediului academic și cetățenilor.

Astfel, conform Agendei 2030, economia verde se regăsește în următoarele obiective de dezvoltare durabilă (ODD-uri), relevante pentru țara noastră:

- **ODD 3: Sănătate și bunăstare**

Investițiile majore în sectorul energetic și în sectorul mediului ar avea ca rezultat crearea de locuri de muncă pentru sute de mii de persoane. Concentrarea asupra energiei curate și a

bunăstării în creștere va susține extinderea capitalului natural, uman și social, oferind astfel oportunități de muncă și mijloace de trai pentru companii și organizații verzi. În plus, activitățile sectoriale vor crea potențial de formare, infrastructură durabilă și educație pentru ca toți oamenii să prospere.

- **ODD 12: Consum și producție responsabilă**

Economia verde este interconectată cu economia circulară. În ceea ce privește consumul, ar trebui să existe o schimbare pentru a reduce consumul de resurse naturale la niveluri sustenabile. O economie incluzivă încorporează și îmbrățișează modele moderne de dezvoltare economică al căror obiectiv este de a crea prosperitate în limitele planetare.

- **ODD 13: Acțiune pentru climă**

O redresare verde protejează, restaurează și investește în natură; un detaliu crucial în economiile verzi este atenuarea climei și restabilirea diversității biologice. Datorită durabilității limitate a capitalului natural, refacerea și creșterea apei, a solului și a sistemelor naturale sunt o prioritate ridicată. În plus, o economie verde este strâns legată de economia circulară: un model de producție și consum care implică reciclarea și reutilizarea materialelor și produselor cât mai mult timp posibil.

- **ODD 16: Pace, justiție și instituții puternice**

Economia verde și avantajele sale economice și sociale sunt susținute de dovezi. Pentru a obține o economie verde de succes, instituțiile trebuie să fie interdisciplinare – implementând știință, economie, cunoștințe în sectoare și know-how local. Prin includerea diferitelor aspecte ale comunităților, o economie verde va construi un sistem financiar care să servească interesele societății prin promovarea economiilor locale, menținând în același timp standarde și proceduri comune.

În decembrie 2019 Comisia Europeană a publicat Comunicarea privind Pactul Verde European (European Green Deal). Acesta este structurat în jurul a 8 elemente care evidențiază în mod clar și explicit relațiile critice și implicațiile pozitive și negative pe care fiecare sector le are cu mediul:

1. Creșterea ambiției UE în materie de climă pentru 2030 și 2050
2. Furnizarea de energie curată, accesibilă și sigură
3. Mobilizarea industriei pentru o economie curată și circulară
4. Construire și renovare într-un mod eficient din punct de vedere energetic
5. Accelerarea trecerii la mobilitatea durabilă și inteligentă
6. De la „Fermă la furculiță”: un sistem alimentar corect, sănătos și prietenos cu mediul
7. Conservarea și restaurarea ecosistemelor și a biodiversității
8. O ambiție de poluare zero pentru un mediu fără toxine

Adoptarea Pactului Verde European pentru cinci țări ale Parteneriatului Estic este văzută drept un punct de cotitură pentru elaborarea politicilor, precum și un indiciu că Pactul verde European urmează să devină un ghid pentru transformarea economiei, pentru a o face mai durabilă. Pactul Verde European a devenit, de asemenea, o nouă abordare pentru proiectarea și implementarea proiectelor/inițiativelor de cooperare cu țările Parteneriatului Estic, conform cărora componentele de mediu ar trebui să fie întotdeauna integrate, indiferent de sectorul

țintă și de problemele abordate. „Ecologizarea unui sector” devine oficial un sinonim al reducerii impactului său asupra mediului, făcându-l mai rezistent la schimbări și, în același timp, contribuind la durabilitate și la îmbunătățirea vieții umane. În cele din urmă, Pactul Verde European are ambiția deschisă de a depăși granițele UE și de a deveni un motor care să sprijine țările vecine pentru a aborda schimbările climatice și pierderea biodiversității.

Începând cu 2020, țările Parteneriatului estic și-au actualizat Contribuțiile Naționale Determinate (NDC-urile) pentru a-și îmbunătăți obiectivele interne și a le alinia mai bine la agendele globale. Mai multe țări au lucrat la obiectivele lor în acest sens și au beneficiat de asistență externă în elaborarea lor (de exemplu, prin inițiative precum EU4Climate sau din partea agențiilor ONU). Cu toate acestea, au apărut voci critice (din partea statelor membre ale UE de Est) că rezultatele COP26 nu au reflectat suficient capacitățile reale ale Parteneriatului Estic și ale țărilor din Europa de Est de a aborda problemele. În acest context, țările mai puțin bogate se pot confrunta cu necesitatea de a-și compromite creșterea industrială față de eficiența necesară a resurselor, impusă de necesitatea de a reduce emisiile. Acest lucru este vizibil în special în domeniul energiei, care se caracterizează printr-o dependență ridicată de aprovizionare din Rusia și printr-o mare predominanță a surselor cu conținut ridicat de carbon precum cărbunele, petrolul și gazele. Tranziția industriei către o energie mai verde și către noi modele de management al eficienței resurselor este o provocare, necesită investiții semnificative și este posibil să nu aducă imediat beneficiile așteptate. În plus, în ciuda multor eforturi, conștientizarea publicului cu privire la problemele climatice din Republica Moldova rămâne limitată, prin urmare, tranziția verde poate necesita eforturi intense în acest domeniu.

Primul document de politici, care a sprijinit implementarea principiilor economiei verzi în Republica Moldova, a fost **Programul de promovare a economiei „verzi” în Republica Moldova pentru anii 2018-2020, aprobat în anul 2018**. În procesul implementării lui au fost atinse o serie de rezultate, printre care pot fi menționate:

- menținerea unui mecanism interministerial de coordonare și unui organism de coordonare pentru promovarea economiei verzi;
- promovarea principiului responsabilității extinse a producătorului;
- elaborarea și promovarea reglementărilor privind eliminarea treptată a pungilor și sticlelor de plastic;
- aprobarea și implementarea programului de ecologizare pentru întreprinderile mici și mijlocii (HG 592/2019);
- încurajarea întreprinderilor/afacerilor verzi sau a tehnologiilor verzi prin furnizarea de facilități, inclusiv finanțare (Programul EU4Business);
- aprobarea și implementarea programului de modernizare și eficiență energetică a IMM-urilor (HG 515/2022) și a programului de sprijinire a inovațiilor digitale și a start-up-urilor tehnologice (HG 243/2022);
- creșterea terenurilor agricole cu producție ecologică și a numărului de fermieri ecologici, crearea atlasului agriculturii ecologice;
- dezvoltarea de programe de formare în domeniul economiei verzi și agriculturii ecologice în cadrul instituțiilor de învățământ.

Actualmente elaborarea unui nou document este condiționată atât de necesitatea abordării problemelor menționate, asigurării continuității acțiunilor realizate, dar și de lipsa unui document de planificare la nivel național în domeniul promovării economiei „verzi” și circulare în sectoarele de dezvoltare socio-economică ale țării: eficiența energetică și utilizarea surselor regenerabile, reciclarea deșeurilor și poluarea mediului înconjurător (apă, aer, sol), ecologizarea economiei, agricultura ecologică, transport durabil, industrie verde (producție mai pură și consum durabil), construcții, și educație pentru dezvoltare durabilă.

4. Scopul elaborării Programului de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova

Scopul Programului este de a promova implementarea principiilor economiei verzi și adoptarea principiilor de economie circulară în Republica Moldova în armonie cu dezvoltarea economică și bunăstarea socială.

Programul propus spre elaborare va înainta un șir de obiective, acțiuni și ținte ce urmează a fi atinse, luând în considerație cadrul de politici în domeniul mediului, dezvoltării antreprenoriale, de infrastructură și dezvoltare regională, inclusiv prin utilizarea durabilă și eficientă a resurselor naturale, materiei prime, luând în considerare schimbările climatice și necesităților social - economice pe termen mediu. Totodată, asigurând alinierea cu obiectivele și prioritățile SND de dezvoltare a țării pe termen mediu și lung, reflectând orientarea strategică a Republicii Moldova spre o dezvoltare durabilă prin creșterea economică, dezvoltarea socială, crearea de locuri de muncă și grijă față de mediului înconjurător.

Datorită eforturilor comune depuse de către instituțiile statului, mediului economic și societatea civilă, odată cu atingerea obiectivelor propuse în cadrul Programului se va contribui și la atingerea obiectivelor europene de mediu, precum:

- menținerea creșterii temperaturii globale sub pragul de 2°C în raport cu nivelurile preindustriale, continuând acțiunile desfășurate pentru a limita creșterea temperaturii cu 1,5°C, fapt care ar reduce considerabil riscurile și efectele schimbărilor climatice;
- reducerea rapidă a emisiilor nete de gaze cu efect de seră cu cel puțin 55% până în 2030 comparativ cu nivelurile din 1990 și obținerea neutralității climatice până în 2050;
- creșterea capacității de adaptare, inclusiv pe baza abordărilor ecosistemice, consolidarea rezilienței și o mai bună adaptare și reducerea vulnerabilității mediului, a societății și a tuturor sectoarelor economiei la schimbările climatice, inclusiv prevenirea dezastrilor meteorologice și climatice și pregătirea pentru acestea;
- accelerarea tranziției către o economie circulară netoxică, în care creșterea este regenerativă, resursele sunt folosite eficient și sustenabil și se aplică ierarhia deșeurilor;
- urmărirea obiectivului de reducere la zero a poluării, inclusiv în privința produselor chimice periculoase, pentru a obține un mediu fără substanțe toxice, inclusiv pentru aer, apă și sol, precum și în privința poluării fonice, și protecția sănătății și prosperității oamenilor, animalelor și ecosistemelor de riscurile legate de mediu și de impactul

negativ;

- protecția, conservarea și refacerea biodiversității, prin oprirea și inversarea declinului biodiversității și prin ameliorarea stării ecosistemelor și a funcțiilor și serviciilor pe care le oferă, prin ameliorarea stării mediului, în special a aerului, a apei și a solului, precum și prin combaterea deșertificării și degradării solului;
- reducerea presiunilor asupra climei și mediului legate de producție și consum, în special în domeniile energiei, industriei, clădirilor și infrastructurii, mobilității, turismului, comerțului internațional și sistemului alimentar

Totodată, luând în considerare contextul național și regional de mediu, economie și geopolitică, prin programul propus, sunt planificate următoarele măsuri:

- 1. Monitorizarea și ajustarea cadrului de politici pentru susținerea tranziției către o economie verde și sustenabilă.** *Având la bază procesele de dezvoltare social - economică și de mediu, precum și tendințele de dezvoltare ale Republicii Moldova, se va asigura monitorizarea continuă a cadrului de politici și integrarea principiilor de economie verde și circulară în strategiile și programele sectoriale, precum și coordonarea intersectorială a acestora;*
- 2. Coordonarea inițiativelor privind economia verde și circulară, implementate la nivel local, național sau regional.** *Acest obiectiv va fi atins în principal prin elaborarea și crearea unui mecanism de coordonare al inițiativelor ce țin de economia verde și circulară, asigurând o mai bună informare și coordonare dintre instituțiile publice, cu mediul asociativ, organizațiile partenere și mediul privat. Totodată, în cadrul procesului de coordonare se va asigura consolidarea capacităților și informarea continuă a persoanelor responsabile de integrarea principiilor economiei verzi și circulare în cadrul activității din diferitelor instituții/ organizații cheie ale părților interesate.*
- 3. Susținerea dezvoltării economice prin facilitarea integrării principiilor de economie verde și circulară.** *Pentru asigurarea dezvoltării afacerilor și a aplicării principiilor de economie verde și circulară în procesele antreprenoriale, este importantă elaborarea, ajustarea și implementarea programelor de suport, cu componente de finanțare, precum și susținerea unor mecanisme de finanțare bancare și nebancare a inițiativelor verzi și circulare. De asemenea se va urmări creșterea impactului pozitiv/ minimizarea impactului negativ al industriilor/ economiei asupra mediului, utilizării eficiente a resurselor, reducerii emisiilor de carbon și îmbunătățirea responsabilității sociale.*
- 4. Susținerea creșterii sustenabile și verzi a regiunilor prin încurajarea proiectelor/ inițiativelor de infrastructură și dezvoltare regională, care au la bază o evaluare de mediu și practici sustenabile de dezvoltare social - economică, precum și a inițiativelor cu un efect minim sau nul asupra mediului sau cu implementarea eco-inovațiilor.**
- 5. Diminuarea schimbărilor climatice legate de producție și consum - promovarea și adoptarea unor practici durabile de consum și de producție, în domeniile energetic,**

industrial, de construcție și infrastructură, turism, transportare, comerț internațional și sistem alimentar etc., astfel încurajând utilizarea rațională a resurselor.

- 6. Creșterea suportului îndreptat către mediul asociativ și privat pentru recuperarea verde,** *urmare impactului șocurilor regionale și internaționale, prin oferirea unor instrumente și facilități fiscale și economice pentru acoperirea lacunelor investiționale și de infrastructură, contribuind la o utilizare sigură și sustenabilă a resurselor alimentare, energetice și naturale, având în considerație cadrul transfrontalier și schimbările climatice.*
- 7. Creșterea capacităților reprezentanților instituțiilor publice, mediului asociativ și privat referitoare la economia verde și circulară,** *prin elaborarea/ ajustarea și desfășurarea programelor de formare și schimb de cunoștințe, implementarea și încurajarea adoptării unor practici "verzi" și know-how în domeniu, precum și prin creșterea gradului de informare.*
- 8. Dezvoltarea și aplicarea unui sistem de evaluare a impactului inițiativelor de mediu,** *prin îmbunătățirea sistemului de monitorizare a inițiativelor și prin dezvoltarea unei proceduri de colectare și evaluare a impactului acestora asupra dezvoltării economiei verzi și circulare, inițierea unui sistem de colectare a informațiilor legate de rezultatele atinse de către inițiativele de mediu și cadrului de politici corespunzător, măsurarea impactului acestora sau estimarea acestora.*

Pentru dezvoltarea unor acțiuni concrete vor fi definitive obiective specifice ce vor facilita procesul de trecere de la o economie clasică la o economie verde și circulară, bazate pe transfer tehnologic și de inovații, creând noi oportunități și valorificând potențialul existent. Republica Moldova ca și țară candidată la UE își va seta atingerea unor obiective specifice care vor fi într-o strictă conexiune cu Pactul Verde European.

La elaborarea Programului și stabilirea obiectivelor propuse au fost luate în considerare recomandările din Raportul privind evaluarea finală a implementării Programului de promovare a economiei „verzi” în Republica Moldova pentru anii 2018-2020 (UNECE, noiembrie 2021) și Raportul „Spre o Transformare Verde a Republicii Moldova: starea actuală în 2021” (raport național de monitorizare bazat pe setul de indicatori ai creșterii verzi al OCDE, EU4Environment, OCDE, februarie 2022).

5. Concordanța Programului cu documentele strategice

Programul, la fel ca și proiectul Strategiei de mediu, vine să susțină în mod direct procesul de implementare a documentelor cheie a cadrului național de dezvoltare strategică reflectat în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. Programul va contribui la dezvoltarea obiectivului general ”Asigurarea unui mediu sănătos și sigur” și a obiectivului

specific 10.4.: Tranziția activă la economia verde și circulară.

Obiectivul de îmbunătățire tangibilă a calității componentelor mediului va fi atins prin promovarea activă a principiului „poluatorul plătește” și prin impunerea internalizării efectelor negative ale activităților economice, inclusiv printr-o taxare și impozitare corectă, dar și prin subvenționarea practicilor prietenoase mediului. Integrarea măsurilor și a principiilor economiei circulare în procesele de producție din ramurile economiei naționale va contribui la îmbunătățirea calității mediului și, respectiv, a nivelului de trai al populației Republicii Moldova. Vor fi susținute ideile, soluțiile și proiectele inovative de gestionare integrată a deșeurilor. Aceasta va permite o reală decuplare a creșterii economice de degradarea mediului. Totodată, va fi promovată încurajarea și implicarea activă în eforturile de colaborare dintre Guvern și sectorul de afaceri, cu sprijinul organizațiilor internaționale, pentru a încorpora în mod eficient politici care să permită o tranziție către o economie verde.

În plus, politicile și intervențiile prioritare vor fi implementate în conformitate cu punctul 5 al SND, în special în ceea ce privește politicile și managementul în domeniul protecției mediului: Promovarea politicilor de adaptare la condițiile schimbărilor climatice și reducerea la minimum a amprente activităților umane și economice ilegale asupra mediului, inclusiv prin activități bazate pe cercetare și dezvoltare. În același timp, direcțiile și intervențiile prioritare incluse în SND vor contribui la realizarea obiectivelor trasate și a priorităților corespunzătoare angajamentelor din Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană și din alte acorduri încheiate cu Uniunea Europeană, inclusiv a măsurilor ce vizează pregătirea țării pentru aderarea la Uniunea Europeană.

Într-o perspectivă mai largă, prevederile Programului asigură sinergia cu alte documente de politici publice în vigoare sau în proces de elaborare, după cum urmează:

- Proiectul Strategiei de mediu 2023-2030;
- Strategia de management al deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027;
- Proiectul Programului pentru gestionarea deșeurilor pentru anii 2023-2027;
- Strategia Energetică a Moldovei până în anul 2030;
- Proiectul Strategiei Naționale de Dezvoltare Agricolă și Rurală 2023 - 2030;
- Proiectul Strategiei pentru o economie incluzivă, durabilă și digitală până în anul 2030;
- Programul de ecologizare a întreprinderilor mici și mijlocii;
- Programul de re tehnologizare și eficiență energetică a întreprinderilor mici și mijlocii;
- Proiectul Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030”;
- Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2021 - 2027;
- Proiectul Programul de dezvoltare cu emisii reduse 2030;
- Strategia de alimentare cu apă și canalizare pentru anii 2014-2028;
- Programul național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032;

Totodată, Programul va respecta și lua în considerație angajamentele din cadrul Agendei 2030 privind dezvoltarea durabilă și va contribui la atingerea următoarele ținte naționale de dezvoltare durabilă:

- Până în anul 2030 asigurarea rezilienței climatice prin reducerea cu 50 procente a riscurilor legate de schimbările climatice și prin facilitarea adaptării în 6 sectoare prioritare – agricultură, resurse de apă, sănătate, sector forestier, energie și transport; (ODD 13.1).
- Până în 2025, prevenirea și reducerea semnificativă a poluării apelor de suprafață, în special de la activitățile terestre; (ODD 14.1)
- Până în 2030, combaterea deșertificării, restabilirea terenurilor degradate prin implementarea mecanismului Neutralitatea Degradării Terenurilor (NDT), pentru a realiza o lume neutră din punct de vedere a degradării solului; (ODD 15.3)
- Integrarea și monitorizarea valorilor biodiversității și ecosistemelor în planificarea națională și locală, procesele de dezvoltare, strategii, planurile de reducere a sărăciei și planurile de amenajare a teritoriilor (ODD 15.9).
- Până în 2030, promovarea implementării managementului durabil al tuturor tipurilor de păduri, efectuarea lucrărilor silvotehnice, restabilirea pădurilor degradate și creșterea semnificativă a împăduririi și reîmpăduririi; (ODD 15.2).

În ceea ce privește alinierea cu strategiile sectoriale de cheltuieli în contextul Cadrului Bugetar pe Termen Mediu (CBTM) 2023-2025, Programul propune o serie de măsuri și acțiuni care vizează creșterea eficienței energetice, dezvoltarea surselor de energie regenerabilă, protejarea resurselor naturale și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, integrarea principiilor de economie verde și circulară. Aceste obiective sunt aliniate cu prioritățile Guvernului Republicii Moldova și cu obiectivele strategiilor sectoriale de cheltuieli în contextul CBTM, în special:

- **Obiectivele sectorului „Servicii economice generale” (09)**
Subprogramul 5004 „Susținerea întreprinderilor mici și mijlocii”
Subprogramul 6105 „Implementarea politicii de dezvoltare regională”
- **Obiectivele sectorului „Energetica” (11)**
Subprogramul 5804 „Eficiență energetică și surse regenerabile”
- **Obiectivele sectorului „Protecția mediului” (16)**
Subprogramul 7001 ”Politici și management în domeniul protecției mediului”
Subprogramul 7002 ”Managementul integrat al deșeurilor și a substanțelor chimice”
Subprogramul 7003 ”Controlul și supravegherea respectării legislației de mediu”
Subprogramul 7004 ”Protecția și gestionarea resurselor de apă, a inundațiilor și secetelor”
Subprogramul 7007 ”Cercetări științifice aplicate în domeniul protecției mediului”
Subprogramul 7009 ”Asigurarea de către stat a securității ecologice la nivel local”
Subprogramul 7011 ”Atenuarea și adaptarea la schimbările climatice”

6. Perioada planificată pentru elaborarea Programului de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova

Proiectul Programului de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova și Planul de acțiuni vor acoperi o perioadă anilor 2023-2027 și va fi elaborat în perioada decembrie 2022 – martie 2023, iar în lunile aprilie - iunie 2023 urmează să se asigure prevederile regulamentare pentru promovarea acestora, după care urmează a fi aprobată Hotărîrea de Guvern.

7. Părțile implicate

În procesul de elaborare, examinate, avizare și consultare a Programului de Promovare a economiei verzi în Republica Moldova se va asigura participarea actorilor cheie la nivel național și regional, a mediului asociativ, academic și privat, cu un rol important în elaborarea și implementarea ulterioară a acțiunilor prevăzute. De asemenea, vor fi respectate prevederile Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional și HG nr. 967/2016 privind mecanismul consultărilor publice cu societatea civilă în procesul decizional, care vor fi aplicate în mod corespunzător în cadrul consultărilor.

De menționat că în procesul de elaborare, examinare, avizare și consultare a Programului de promovare a economiei verzi în Republica Moldova se vor regăsi următorii actori cheie:

- Ministerul Mediului cu subdiviziunile sale structurale interne și instituțiile subordonate, după caz (Agenția de Mediu, Agenția „Apele Moldovei”, Agenția „Moldsilva”, Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, Inspectoratul pentru Protecția Mediului, Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice, Serviciul Hidrometeorologic de Stat);
- Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare cu subdiviziunile sale structurale, după caz (Organizațiile din sfera științei și inovării din subordinea Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare; Organizațiile din sfera științei și inovării din subordinea Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare; Instituții Subordonate Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare);
- Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, autoritățile administrative aflate în subordinea și monitorizarea Ministerului, precum și instituții a căror fondator este: Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA);
- Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale cu structurile sale subordonate (Agenția pentru Eficiență Energetică, Oficiul Național de Dezvoltare Regională și Locală);
- Ministerul Sănătății și Agenția Națională de Sănătate Publică;
- Ministerul Educației și Cercetării cu instituțiile subordonate (Institutul de Zoologie, Institutul de Ecologie și Geografie, Grădina Botanică (institut));
- Congresul Autorităților publice locale (CALM);
- Reprezentanți ai mediului de afaceri;
- Reprezentanți ai societății civile din domeniul mediului (EcoContact, Ecovisio, Centrul Național de Mediu etc.);
- Reprezentanți ai partenerilor de dezvoltare.

Procesul de elaborare a Programului va fi coordonat de Grupul de Lucru interministerial pentru promovarea dezvoltării durabile și economiei verzi, creat prin Ordinul comun dintre Ministerul Economiei și Ministerul Mediului „Cu privire la crearea Grupul de lucru interministerial pentru promovarea dezvoltării durabile și economiei verzi” (format în anul 2015 și reactualizat în 2019).

Concomitent în procesul de elaborare și avizare a proiectului documentului, vor fi organizate consultările acestuia prin următoarele modalități:

1. informarea și consultarea generală prin publicarea anunțului pe pagina web oficială a Ministerului Mediului și pe portalul www.particip.gov;
2. prezentarea și discutarea documentului cu reprezentanții ministerului mediului și cu Grupul de Lucru;
3. prezentarea și informarea direcționată prin transmiterea Programului prin intermediul poștei electronice ori expedierea scrisorilor la adresa părților interesate sau cea indicată de solicitant.